

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงเอกสาร (Qualitative and documentation research) ผู้วิจัยได้ใช้เอกสาร หลักฐาน และคนในการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) เกี่ยวกับการศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีตามวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นอย่างยิ่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ๑) เพื่อค้นหาศาสนสถานที่สำคัญของวัดในกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ ๒) เพื่อศึกษาประวัติและความสำคัญของศาสนสถานในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ และ ๓) เพื่อศึกษาการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ กลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศาสนสถานที่สำคัญ ต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร พระปรางค์ สถูปเจดีย์ พระอุโบสถ พระพุทธรูป วิหาร ระเบียง หอไตร ศาลาการเปรียญและ โถงพระราสาท ที่มีอยู่ในวัด จำนวน ๔๐ วัด

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยวิจัย หนังสือ ศึกษาด้านประวัติและความสำคัญของศาสนสถานในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนไทยและคนต่างชาติ

การวิจัย ศึกษาด้านศาสนสถานที่สำคัญของวัดในกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน ของวัดในกรุงเทพมหานครจากการสัมภาษณ์ และสนทนาประกอบด้วย เจ้าอาวาสหรือตัวแทนเจ้าอาวาสวัด

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือเจ้าหน้าที่ ๆ ลูกจ้างผู้เกี่ยวข้องศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การ
ท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพ มหานคร ดังนี้ ศาสนสถานที่สำคัญของวัดในกรุงเทพมหานครที่เป็น
แหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติ ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน การบริหาร
การอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ภายในวัด

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จำนวน ๔๐ คน/รูป จากผู้ที่มีความรู้
ของวัดที่มีศาสนสถานการท่องเที่ยวที่สำคัญนั้น ๆ

เขตด้านพื้นที่ในการวิจัยประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขต
กรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๔๐ วัด คือ

ตาราง ๓.๑ กลุ่มตัวอย่าง

ตารางเขตด้านพื้นที่และผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยจำนวน ๔๐ วัด/คน คือ

ลำดับที่	วัดกรณีศึกษา	ชื่อ	ตำแหน่งหน้าที่	สถานภาพ
๑	พระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)	นายเวก สวัสดิ์	เจ้าหน้าที่พระอุโบสถ วัดพระแก้ว	ฆราวาส
๒	วัดพระเชตุพนวิมลมัง คลาราม (วัดโพธิ์)	พระราชเวที	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓	วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง หรือ วัดอรุณ)	พระมหาขวัญ ฉายา แดงหน่าย พระมหาบุญรุ่งสิริม โชติ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เจ้าหน้าที่สำนักงาน กลาง	พระภิกษุ พระภิกษุ
๔	วัดบวรนิเวศวิหาร	นายสมชาย สิทธิ ศาสตร์	ดูแลศาสนสถานภายใน วัด	ฆราวาส
๕	วัดราชบพิธสถิตมหา สีมาราม	พระครูวินัยธร ฉายา อภิญา	เจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่ สำคัญของวัด	พระภิกษุ
๖	วัดสุทัศนเทพวราราม วรมหาวิหาร	พระมหาเกรียงศักดิ์	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ ดูแลพระอุโบสถ	พระภิกษุ
๗	วัดสระเกศราช วรมหาวิหาร	พระมหาเชาวลิต ฉายา ชุตินาโณ	เจ้าหน้าที่ดูแลกุหาทอง	พระภิกษุ
๘	วัดชนะสงครามราช วรมหาวิหาร	พระพิศาลกิจจาภรณ์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส/เจ้า คณะโบสถ์, เจ้าคณะ ๙	พระภิกษุ

ลำดับที่	วัดกรณีศึกษา	ชื่อ	ตำแหน่งหน้าที่	สถานภาพ
๙	วัดอินทรวีหาร	พระราชรัตนภรณ์	เจ้าคณะเขตพระนคร	พระภิกษุ
๑๐	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร	นายสมพงษ์ แก้วใจ	ผู้ดูแลพระมณฑป	ฆราวาส
๑๑	วัดราชบูรณะราชวรวิหาร	พระสุนทรภมมฉายา มณีโชโต	ทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัด	พระภิกษุ
๑๒	วัดราชนันทารามวรวิหาร	พระครูสมณจรรย์โกศล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๑๓	วัดเทพธิดาราม	พระมหาเกียรติ ฉายา กิตติสุโก	วิทยากร	พระภิกษุ
๑๔	วัดมกุฏกษัตริยารามราชวรวิหาร	พระครูสิทธิธรรมมงคล	ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๑๕	วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร	พระมหานูรัตน์ ฉายา วิฑิตสวโล	เลขานุกรเจ้าคณะภาค ๘	พระภิกษุ
๑๖	วัดราชสิงขร	พระครูสิริกาญจนกร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๑๗	วัดบวรมงคลราชวรวิหาร	พระมหามังกร ฉายา จิณฺณจาโร	เลขานุการวัด	พระภิกษุ
๑๘	วัดคฤหบดี	พระปริยัติวรกร	เจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๑๙	วัดมหาพฤฒารามวรวิหาร	พระมหาสถิต ฉายา วิฑิตจิตโต	ครูพระสอนศีลธรรม, อาจารย์สอนแผนกธรรม, บาลี	พระภิกษุ
๒๐	วัดดุสิตาราม	พระมหาศรีทนต์ ฉายา สมจาโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๑	วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร(วัดทอง)	พระมหาเพชร ฉายาชนาสโก	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๒	วัดระฆังโฆสิตาราม	นางทองอยู่	แม่ค้าขายของในวัด	ฆราวาส
๒๓	วัดราชสิทธิาราม	พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๔	วัดโมลีโลกยาราม	พระมหาสุริโย	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๕	วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร	พระราชธรรมเวที	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ

ลำดับที่	วัดกรณีศึกษา	ชื่อ	ตำแหน่งหน้าที่	สถานภาพ
๒๖	วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม	พระมหาสุพจน์	ตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๗	วัดอนงคารามวรวิหาร	พระเทพเวที	เจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๘	วัดพิชัยญาติการาม	พระมหาสมบุญ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๒๙	วัดบรมนิวาส	พระอาจารย์มน ฌายา กิตติธโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๐	วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร (วัดสระปทุม)	พระเจี๊ยะจิต หนุตจิตโต	คณะธรรมทูต	พระภิกษุ
๓๑	วัดคูหาสวรรค์	พระครูศรีธรรมามจร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๒	วัดอัมพรสวรรค์	พระครูพิบูลจันทสาร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๓	วัดธรรมมงคลเกาญญนทวิหาร	พระอาจารย์ละมุล ฌายา เรืองสมบัติ	พระดูแลสถานพิธีกรรม	พระภิกษุ
๓๔	วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร	พระราชมุนี	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๕	วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร	พระมหาเอ็ด ฌายา เมตตจิตโต	เหรัญญิก	พระภิกษุ
๓๖	วัดไตรมิตรวิทยาราม	พระครูโสภณสุทธีวัฒน์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๗	วัดยานนาวา	พระมหาเกรียงไกร ฌายา กิตติเมธี	เลขานุการวัดยานนาวา, ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ
๓๘	วัดรัชฎาธิษฐาน	พระมหามานิตย์ ฌายา สุทธิญาโณ	เลขานุการเจ้าคณะ	พระภิกษุ
๓๙	วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร	พระปริยัติธาดา	อาจารย์ใหญ่ประจำสำนักวัดกัลยาณมิตร	พระภิกษุ
๔๐	วัดประยุรวงศาวาส	พระครูวินัยธรวัลลพ โกวิไล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	พระภิกษุ

๒) ด้านประชากรในการวิจัย ตัวอย่างกลุ่มประชากรในการศึกษาคั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานครคือ พระปรางค์ สถูปเจดีย์ พระอุโบสถ พระพุทธรูป วิหาร ระเบียง หอไตร ศาลาการเปรียญและ โฉมปราสาท ที่มีอยู่ในวัด จำนวน ๔๐ วัด

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกครบถ้วนในทุกด้านเพียงพอที่จะรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัย ได้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ที่มีความรู้ของวัดด้านศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ของวัดนั้น ๆ จำนวน ๔๐ คน/รูป ในการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และสนทนาด้าน ข้อมูลทั่วไปของศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน โดยใช้เครื่องบันทึกเทป (Record Form) เพื่อถอดข้อความเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) **ศึกษาจากข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary sources)** สืบหาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิข้อมูลทั่วไปของศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ของวัดในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งศึกษาจาก **ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources)** โดยศึกษาจากงานเขียนของนักวิชาการ ตลอดจนผู้รู้ วิทยานิพนธ์ เอกสารที่เกี่ยวข้องเช่นตำรา หนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำหัวข้อที่ได้มาจัดประเภท มาวิเคราะห์ อธิบาย ความ ตีความแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ขอคำแนะนำปรึกษาและความเห็นจากผู้ร่วมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ทำการวิจัย

๒) **ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงเอกสาร (Qualitative and documentation research)** โดยมีการใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ส่งแนวทางในการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขในการสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ไปยังผู้ที่ต้องการจะสัมภาษณ์ คือ ศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ของวัดในกรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔๐ วัด เพื่อเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวกในการให้สัมภาษณ์ มีโครงสร้างหลัก ๆ อยู่ ๕ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

- ชื่อ (นามสมมุติ)
- อายุ/พรรษา
- เพศ
- ตำแหน่ง
- สถานภาพ
- ระดับการศึกษา

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปของศาสนสถานที่สำคัญของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติที่สำคัญ ภายในวัดมีอะไรบ้าง

ส่วนที่ ๓ ประวัติและความสำคัญของศาสนสถานในวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและคนต่างชาติมีอะไรบ้าง

ส่วนที่ ๔ การบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยวของวัดมีอย่างไรบ้าง

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยวิจัย หนังสือ ศึกษาด้านศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนไทยและคนต่างชาติ

การวิจัย ศึกษาด้านการบริหารการอนุรักษ์ ศาสนสถานที่สำคัญและการท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานครจากการสัมภาษณ์ และสนทนาประกอบด้วย เจ้าอาวาสหรือตัวแทนเจ้าอาวาสวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือเจ้าหน้าที่ ๆ ลูกจ้างผู้เกี่ยวข้องกับศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จำนวน ๔๐ คน/รูป จากผู้ที่มีความรู้ของวัดที่มีศาสนสถานการท่องเที่ยวที่สำคัญนั้น ๆ

- ๑) คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์
- ๒) คณะผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อกำหนด

๑. วัน - เวลาการสัมภาษณ์

๒. สถานที่สัมภาษณ์

๓. ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์

๔. วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) (การถาม-การตอบ-

จดบันทึกคำตอบ)

๓) คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ด้วยตนเอง

๔) บันทึกข้อมูลผลการสัมภาษณ์แล้ว จัดระบบข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อไป

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากเอกสารมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ ในที่นี้จะพิจารณาในเชิงตรรกเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาทั้งหมดกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นสำคัญที่จะวิเคราะห์ ศาสนสถานที่สำคัญของวัด ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนไทยและคนต่างชาติ ของวัดในกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ และสนทนา

๑) วิเคราะห์การวิจัย ด้านศาสนสถานที่สำคัญของวัด

๒) วิเคราะห์การวิจัย ประวัติและความสำคัญของศาสนสถาน

๓) วิเคราะห์การวิจัย ความสำคัญของศาสนสถาน และการบริหารการอนุรักษ์ศาสนสถานและการท่องเที่ยว ในวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนไทยและคนต่างชาติ

๔) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และบรรยายเชิงพรรณนา